

**SWEDISH INCUBATORS
& SCIENCE PARKS**

SISPs konsekvensanalys av Vinnovas prioriteringar 2023

16 november 2023

Inledning	3
Nationella Inkubatorprogrammet	4
Inkluderande stödsystem	5
Direkta medel till startups	6
Innovationscheckar	6
Internationalisering	8
Framtidsområden	8
Nedläggning av innovationsstödsystemets intermediärer	9
Sämre kvalitet på kritiska innovationsinsatser	9
Näringslivet saknar incitament för "systemomställande projekt"	9
Svenska företag utesluts ur innovationsprojekt	9
SMF deltar i mindre utsträckning	10
Offentliga aktörer blir utestängda från innovationsprojekt	10
Gränsöverskridande samarbeten avstannar, gapen mellan ekosystem växer	10
Ökad administrativ börda och därmed högre kostnader för intermediären	10
Innovationsutvecklingen avstannar	10
Ett anorektiskt innovationsekosystem	11
Sammanfattande analys	11

Inledning

Sverige har sällan varit i så stort behov av att satsa på tillväxt och entreprenörskap. Vi har stora utmaningar både när det kommer till digitalisering och den gröna omställningen. Utmaningsområden där Sverige samtidigt har möjlighet att vara världsledande i form av exportföretag, om insatserna riktas rätt. Dessvärre ser vi att utvecklingen går åt fel håll. Flera länder inom EU storsatsar för att stärka sina positioner som högteknologiska nationer - Sverige drar ner. Vi är genuint oroadе för Sveriges förmåga att bibehålla sin position som ett nation med högteknologiska tillväxtbolag grundat i svensk forskning.

Det privata kapitalet har krympt. Riskkapitalet sitter still i spåren av inflationen, höjda räntor och fallande börser. Ovana investerare tar inte risk med sina pengar, vilket leder till att vi har färre av de viktiga ängelinvesterarna.

Regioner och kommuner är ekonomiskt ansatta. Man behöver prioritera hårt mellan tillväxt om ett par år eller det som ger effekt här och nu.

Universiteten vittnar om att de aldrig haft så dålig ekonomi på grund av ökade omkostnader i form av hyror och energi, samtidigt som de behöver satsa mer på dyr spetsforskning. Samverkan med näringslivet och insatser för nyttiggörande blir lidande.

Tillväxtverket har infört en ny, sträng tolkning av statsstödsregler som gör det i princip omöjligt för regioner och kommuner att söka och nyttja EU-medel för att finansiera sina innovationsekosystem och företagsstödjande insatser.

Allt sammantaget ger att vi redan har en väldigt ansträngd situation för Sveriges startups och scaleups och deras ekosystem. Vinnovas krympta budget kommer att cementera situationen. Effekten på tillväxt för Sverige kommer bli tydlig och hård. Inte i år, men på ett par års sikt. Entreprenörer spår att konkurserna kommer att stå som spön i backen redan i höst.

SISP representerar 63 medlemmar (inkubatorer och science parks) fördelade över hela Sverige (se bilden). De samlar i sin tur över 5 000 innovativa företag med 70 000 anställda.

Här presenterar SISP de konsekvenser vi ser komma av de krympta satsningarna på innovation.

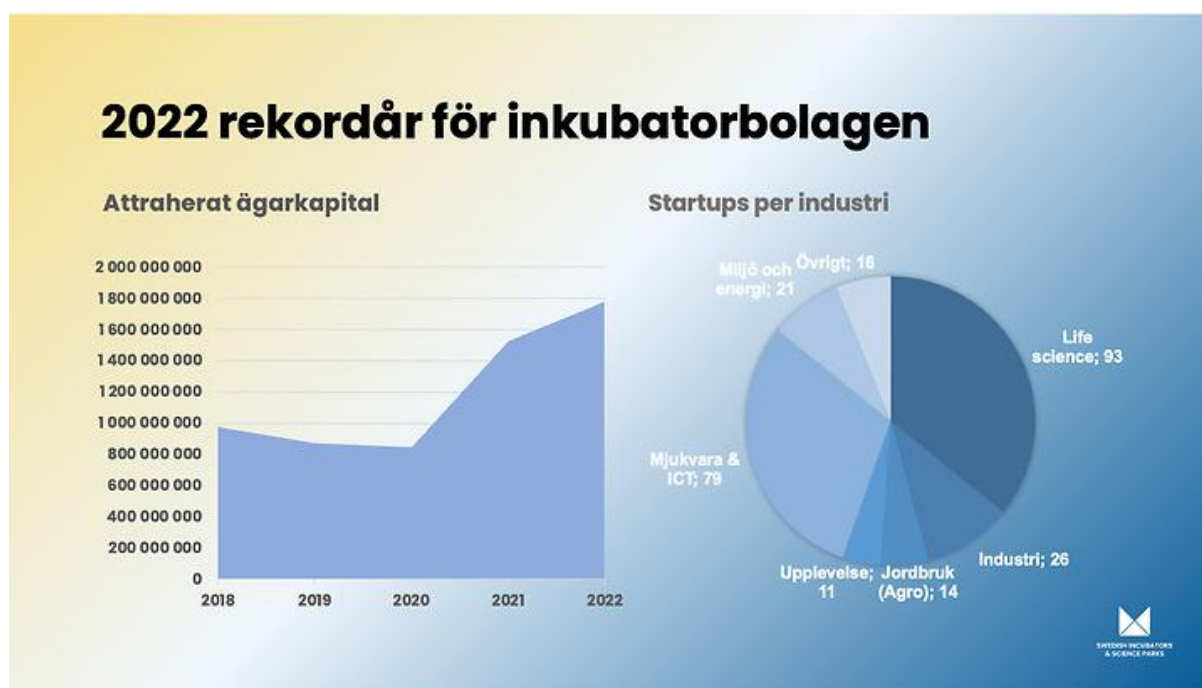

Nationella Inkubatorprogrammet

Sedan år 2003 har Sverige haft ett nationellt inkubatorprogram (NIP) som finansieras av Vinnova tillsammans med regionala aktörer, och genomförs i programperioder om fyra år. Inkubatorerna ansöker för att få genomföra programmet i konkurrens. Företag som är, eller har varit, anslutna till excellensinkubatorer sysselsatte under 2022 nära 21 200 personer och deras nettoomsättning uppgick till över 27 miljarder kronor. Det innebär en ökning i antalet anställda med ca 5 200 samt omsättning med 6,5 miljarder kronor sett från 2020 till 2021.

De 29 inkubatorer som ingick i programmet under 2022 utvärderade strax över 4 000 idéer. Största andelen av de prövade och antagna affärsidéerna under 2022 kom från fristående innovatörer, 48 procent, följt av näringslivet med 25 procent och på tredje plats akademien med 24 procent. Av idéerna från akademien var majoriteten deeptech.

I Vinnovas senaste årsredovisning från 2022 visar resultatet det nationella inkubatorprogrammet att tillgången på ägarkapital till företag som är i inkubation har ökat dramatiskt. Under 2022 attraherade 260 bolag i excellensinkubatorerna totalt nära 1,8 miljarder i ägarkapital, vilket är en ökning med 250 miljoner kronor jämfört med 2021. Detta trots att tillgängligheten till riskkapital minskade med nära en femtedel förra året. Den sektor som attraherar allra mest, både statligt och privat kapital, är life science.

Trots att tillgängligheten till riskkapital generellt minskade förra året ökade de bolag som ingick i nationella inkubatorprogrammet markant. Mest kapital attraherade life science-sektorn

Enligt The Global Startup Ecosystem Report 2023¹ nästan fyrdubblas chanserna för de bolag som ingår i ett inkubatorprogram att nå marknaden. Innovationsfrämjande myndigheter har en avgörande betydelse i att utveckla policy och initiativ som skapar förutsättningar för startups att växa. Genom att ta in dubbelt så många företag i inkubation jämfört med idag, dubbleras de företag som överlever och växer vidare, medan den ekonomiska tillväxten mer

¹ [The Global Startup Ecosystem Report 2023](#)

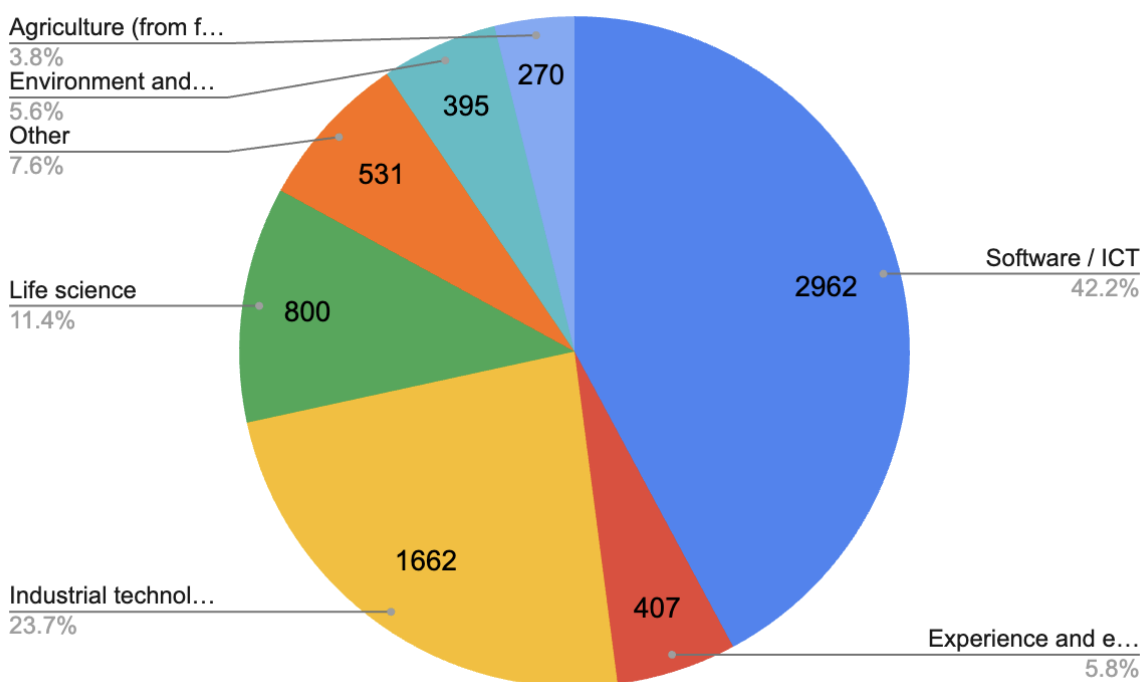
än fyrdubblas, enligt The Global Startup Ecosystem Report 2023. Dessutom har det nationella inkubatorprogrammet en viktig funktion att fylla i att utveckla effektiviteten och effektfullheten i det svenska stödsystemet. Konsekvensen av Vinnovas neddragna budget för 2024 kommer istället innebära en kraftig minskning av dessa inkubatorers kapacitet att ta in idéer i inkubation, vilket i sin tur leder till färre startups som når en marknad.

Inkluderande stödsystem

Stöd till vissa typer av innovationer kan behöva utgå under längre tid. Det gäller inte minst företag som utvecklar innovationer inom så kallad deeptech, där erfarenheterna visar att utvecklingsprocesserna tar mycket lång tid, i flera fall över tio år.

I databaserna Inkrapp och Ignite Magic ingår ca 7 000 startups och scaleups. Vinnova flaggar nu för att en konsekvens av budgetnedskränkningarna blir att endast startups och scaleups inom deeptech, och deras ekosystem, kommer att bli aktuella för Vinnovas stöd.

Det innebär att startups med digitala, disruptiva affärsmodeller och hög tillväxtpotential inom exempelvis cybersecurity eller medtech inte längre kommer att vara välkomna i inkubatorerna.

Antal bolag per sektor av de dryga 7000 startups och scaleups som finns i Inkrapp och Ignite Magics

Det är avgörande att innovationsmyndigheten bidrar med finansiellt stöd till nystartade innovativa bolag eller innovationsprojekt som befinner sig i ett tidigt utvecklingsskede där riskerna, såväl marknadsmässigt som tekniskt, är mycket stora. Det gäller alla sektorer.

Ett starkare fokus på deeptech hos de bolag som kan få stöd kommer också innebära att färre inkubatorer kommer att kunna erbjuda sitt stöd, det vill säga finnas kvar, och Sverige

kommer att få ett ännu mer ojämlikt stöd till entreprenörer fördelat över landet. Endast de inkubatorer som har ett fokus på deeptech kommer att finnas kvar om förslagen i budgetnedskärningarna tillämpas. De kvarvarande inkubatorerna kommer dessutom kunna stötta ett färre antal bolag.

Direkta medel till startups

Under de senaste åren har satsningarna i området spetsats till från att ha fokuserat brett på innovativa startups, till att inriktas mot impact startups, det vill säga bolag vars affärsidé är att bidra till att lösa en global samhällsutmaning. I Vinnovas kommande neddragningar försvinner troligen satsningarna på impact startups helt, vilket kan få en förödande samhällskonsekvens. Svenska företag är dessutom unikt positionerade för att leda världen i kampen mot klimatförändringarna och McKinsey Sustainability² pekar mot att Norden har potential att bli ett Nordic Silicon Valley of sustainability, en möjlighet som även innebär exportmöjligheter för 130 miljarder euro och en miljon nya jobb, som Sverige, utöver framtida hållbarhet och konkurrenskraft, riskerar att gå miste om.

VFT-medel för tidig verifiering

Sverige ligger i topp bland de mest innovativa länderna i världen när man mäter publiceringar, investeringar i forskning och högkvalitativa patent. Däremot hamnar vi långt ned i globala mätningar när det kommer till att omvandla forskningsresultat till värde i samhället, på marknaden. Vi har alltså redan en för låg andel forskningsresultat som blir innovationer.

Det är antingen innovationskontor eller universitetsnära holdingbolag som hanterar dessa idéer i de allra tidigaste skedena, finansierade med VFT-medel eftersom universitet inte får använda någon annan finansiering för den typen av stöd. När VFT-medlen för att verifiera forskningsresultat och omvandla dem till nya innovationer minskar, riskerar Sverige att drastiskt försvaga det tidiga stöd som är kritiskt för att få dessa innovationer att nå en marknad och komma samhället till gagn.

Andra europeiska länder, exempelvis Spanien, Nederländerna och Tyskland, som har sett Sverige som ett föregångsland, storsatsar nu och agerar precis tvärtom. Var vill Sverige vara om 10-20 år? Var är den långsiktiga tillväxtstrategin?

Innovationscheckar

Ett annat sätt att verifiera ny teknologi är genom innovationscheckar som hanteras av inkubatorer och science parks. Dessa checkar används för att stimulera ökad tillgång till

² [Playing offense to create Nordic sustainability champions](#)

teknik- och innovationsinfrastruktur samt stödja immaterialrättshantering och affärsrådgivning.

Vinnovas aviserade minskning av budget för Innovationscheckarna kommer ha allvarliga konsekvenser för stödsystemets möjligheter att stödja dessa nystartade företag i en kritisk utvecklingsfas. Banbrytande teknik som kräver intensiv forskning och utveckling med stora tids- och kapitalkrav för att gå från idé till marknadstillämpning är beroende av det statliga kapitalet, som kan ta större risker än det privata kapitalet. Innovationscheckar skulle ha möjliggjort för dessa företag att genomföra viktiga tester i den tidiga innovationsresan, det vill säga nyttja innovationsinfrastruktur såsom labb och testbäddar. Innovationscheckarna möjliggör också expertstöd för att hantera immaterialrättsliga tillgångar i tidiga faser, insatser som bevisat leder till ökad tillväxtpotential. Detta i sin tur minskar inflödet till den privata finansieringsmarknaden. Företagen får sämre möjligheter att validera teknik och affärsmodell i samverkan, vilket även leder till att industriell förnyelse påverkas eftersom färre innovativa SMF deltar i dessa sammanhang.

Stödsystem för deeptech

Regeringen gav 2021 Vinnova och Tillväxtverket i uppdrag att analysera och föreslå förbättringar för förutsättningarna för forskningsintensiva företag att kunna skala upp och växa i Sverige, med fokus på deeptech. Innovationer som grundar sig på deeptech kräver mycket kapital i kombination med specialiserad teknisk och kommersiell kompetens, inte minst i de tidigaste faserna av utvecklingen. Tiden från forskningsresultat till marknad är väsentligt längre för deeptechlösningar än för övriga innovationer. Dock är det viktigt att ha ett sömlöst stödsystem från forskning/akademi, till etablerade företag i samspel med varandra genom ett välanpassat och samverkande ekosystem.

Deeptechföretagens tillgång till infrastruktur och expertrådgivning är av största vikt för framgång i utvecklingsfaserna före tillväxt. Fortsatt utveckling av nämnda stödåtgärder och finansiering av dessa kräver ett helhetsgrepp för att lyfta innovationsstödsystemet för startups till nästa nivå. En viktig komponent i detta är kompetensutveckling i flera dimensioner av deeptech-ekosystemet. Att Vinnova nu flaggar för att antalet innovationsstödande aktörer kommer att minska, är en utveckling åt helt fel håll.

I Vinnovas deeptechutlysning 2023 var intresset stort. 77 ansökningar inkom, men budget fanns endast för 25 projekt. Det visar på att initiativet var underfinansierat från start trots tydligt budskap i slutrapporten för regeringsuppdraget till Tillväxtverket och Vinnova med fokus på förutsättningar för deeptech företag i Sverige³.

³ [Förutsättningarna för deeptech i Sverige](#)

Internationalisering

Flertalet officiella delegationer genomförs under året, av bland annat regeringskansliet prioriterade länder. Samarbetsplattformar har också utvecklats och i aktiviteterna inkluderat startups för att öka deras möjligheter till internationella forskningssamarbeten, samt möjligheten att attrahera internationella kunder. Det har varit en viktig hävstång i det internationella nätverkandet, bolagens globala tillväxt och samtidigt en del av marknadsföringen av Sverige som starkt innovationsland.

Vi ser det som riskfyllt att dra ner på satsningarna kring dessa samarbetsplattformar och nätverk, som tagit många år att etablera. Många länder konkurrerar om partnerskap med ledande innovationsnationer. Om Sverige inte är närvarande eller aktiv i byggandet av dessa bilaterala samarbeten, riskerar vi att förlora viktiga samarbetsländer.

Nationell finansiering, som stöd för ökade möjligheter för startups och scaleups att er hålla internationella finansiering, är avgörande för ökad attraktionskraft och möjligheter att gå in i bredare innovationssamarbeten och er hålla medel internationellt, exempelvis på EU-nivå. Företag som utgör exempel på detta är Heart Aerospace, Swegan och Low Noise Factory. Det är omöjligt att bedöma hur stor effekten är men det är rimligt att anta att på längre sikt så kommer minskad nationella finansiering att ha negativ påverkan på möjligheterna för startups att er hålla internationell finansiering.

Framtidsområden

För det andra innebär en minskad budget sämre möjligheter att satsa på framtidsområden där Sverige har möjlighet att vara världsledande. Nya områden med hög potential är kvattekni k, nano, generativ AI, rymd, precisionshälsa och dual use. Alla viktiga för att Sverige ska fortsätta vara ett ledande innovationsland.

Dessa är exempel på viktiga satsningar där myndigheten initierat och finansierat viktiga insatser som sedan växlats upp senare genom regeringsuppdrag och starka engagemang från näringsliv och andra. Neddragningen innebär att Vinnova kommer att ha mycket begränsade möjligheter att agera lika proaktivt under perioden 2024–2026, vilket är problematiskt givet hur snabbt omvärlden rör sig.

Ytterligare risker

Sveriges innovationsmiljöer genomgår just nu även stora utmaningar i och med Tillväxtverkets nya tolkning av statsstödsreglerna, som ytterligare försvårar effekterna och påverkar Sveriges innovationsförmåga i fel riktning.

April 2023 kom Tillväxtverket med en svensk nytolkning av gruppundantagen i GBER. Den nya tolkningen innebär att i alla fall där finansieringen har mer än 50% offentligt ursprung måste den ges som de minimis eller artikel 22, dvs medverkande företag ska vara de

faktiska stödmottagarna. Tidigare kunde exempelvis ett verksamhetsbidrag från offentliga ägare (t.ex kommun) användas som medfinansiering till ERUF, som finansiering av en bredd av olika innovationsfrämjande insatser, exempelvis innovationsarenor, testbäddar eller värdeskapande klusterverksamhet. Detta är inte längre möjligt.

Konkreta exempel på vad som kommer att påverkas i innovationsstödssystemet om den svenska nytolkningen appliceras fullt ut:

Nedläggning av innovationsstödsystemets intermediärer

Många av innovationsstödsystemets intermediärer finansieras mestadels (70-80%) av offentliga regionala medel i kombination med offentliga projektmedel. Med den nya tolkningen hotas verksamheterna av nedläggning. Både regional genomförandekapacitet och kompetens tappas. Orsaken till hot om nedläggning är att offentlig finansiering (t.ex. 1:1 medel) inte kan användas som medfinansiering till exempelvis regionala ERUF, om verksamheten som söker projektmedel kan anses vara en ekonomisk verksamhet. Alla verksamheter som driver innovationskluster, testbäddar eller ger affärsutveckling till startups anses med den nya tolkningen vara ekonomiska verksamheter.

Sämre kvalitet på kritiska innovationsinsatser

Kvaliteten på genomförda insatser kommer att sjunka då utvecklings- och förbättringsarbete inte tillåts inom projektens finansiering. Idag är många metoder som intermediärerna använder, som sustainability readiness levels, samutvecklade av flera och gemensamt delade. Orsaken till en försämrad kvalitet är att 100% offentlig finansiering endast får användas till vissa arbetsuppgifter som administration, projektledning och uppföljning. Utveckling och spridning av metoder och processer behöver, enligt ny tolkningen, medfinansieras av privata näringslivsintäkter (dessutom utan spårbarhet till offentliga medel). Dessa intäkter blir svåra att få in då det etablerade näringslivets intresse för denna typ av utvecklingsinsatser är väldigt låg.

Näringslivet saknar incitament för "systemomställande projekt"

Med den nya tolkningen måste offentliga projektmedel medfinansieras till 50% med privata medel från näringsliv. Projekt som adresserar lägre prioriterade mål för näringslivet, som systeminnovation inom social eller grön hållbarhet, genomförs inte. Orsaken till det är att privata näringslivet prioriterar att medfinansiera innovationsprojekt som gynnar den egna FoU-verksamheten och därmed företagets strategiska mål. .

Svenska företag utesluts ur innovationsprojekt

Företag och verksamheter som inte har möjlighet att ta emot de minimis eller artikel 22 kan inte delta i innovationsprojekt. Orsaken till det är att offentliga projektmedel överstigande

50% inte får användas om den koordinerande parten inte är stödmottagare, utan stödet ges vidare i form av artikel 22 eller de minimis.

SMF deltar i mindre utsträckning

Fler typer av generella aktiviteter, som deltagande vid möten i en innovationsarena, behöver tas på de minimis eller artikel 22, vilket påverkar små företags möjliga stödutrymme för exempelvis forskningssamarbeten och projektfinansiering av teknisk expertis såsom teknisk verifiering. Medverkan i innovationssamarbeten prioriteras ned till förmån för egen teknisk utveckling.

Offentliga aktörer blir utestängda från innovationsprojekt

En offentlig aktör kan inte medfinansiera innovationsprojekt ledda av en intermediär som en science park. Exempel på verksamheter som blir utestängda från medverkan i innovationsprojekt är offentligt ägda energibolag, vård- och omsorgsenheter, offentlig sjukvård, myndigheter och kommunala bostadsbolag. Orsaken till det är att medfinansiering inte får vara spårbar till offentliga medel i den nya tolkningen.

Gränsöverskridande samarbeten avstannar, gapen mellan ekosystem växer

Intermediärers samverkan och samarbete över både kommunala och regionala gränser avstannar. Nationella satsningar försvåras. Orsaken är att samverkansaktiviteter mellan "ekonomiska verksamheter" inte är möjliga att finansiera med offentliga medel, utan måste medfinansieras av privat näringsliv.

Ökad administrativ börda och därmed högre kostnader för intermediären

Orsaken till ökad administration är att projektkoordinatorn ansvarar för att hämta in intyg om mottaget statsstöd, samt hålla reda på hur mycket stöd företaget har mottagit. En effekt blir att stöd och utveckling till företagen och framför allt till samarbete mellan aktörer kommer att minskas – dvs. färre innovationer, minskad förnyelse och konkurrenskraft inom såväl i offentlig verksamhet i Sveriges regioner som i näringslivet.

Innovationsutvecklingen avstannar

De stramare tolkningarna innebär att medlen får inte användas till:

- Utveckling och spridning av metoder och processer, till exempel metod för affärsutveckling

- Aktiviteter som stärker samarbete och koordinering mellan intermediärer inom regioner, eller nationellt

Ett anorektiskt innovationsekosystem

Det blir svårare för regionen att driva sitt regionala utvecklingsarbete och därmed svårare att genomföra sitt uppdrag. Det kommer i ännu större utsträckning påverka resurssvaga kommuner, de som kanske har största utmaningarna. Orsaken till det är att regionerna kan få det svårt att få ut sina 1:1 medel och därmed svårare att medfinansiera projekt. Aktörernas verksamhet riskerar att reduceras eller läggas ned med minskat stöd från offentligt håll.

Sammanfattande analys

Effekten av minskade budgetar för både det nationella inkubatorprogrammet och Innovationscheckar, samt drastiskt minskade VFT-medel, riskerar att få förödande effekter för Sveriges framtida tillväxt genom nya, innovativa företag. Antalet stödaktörer fördelade över landet kommer att minska i takt med det och därmed antalet innovativa företag som kan få stöd i de tidiga, kritiska skedena av sin utveckling.

Om stödet riktas enbart mot deeptechstartups, utan en tydlig definition av vad deeptech är och inte är, riskerar många tidigare utpekade framtidsområden att falla utanför stödet. Dessutom tappar bolag med innovationer inom många andra viktiga tillväxtområden möjligheten att få det stöd som en inkubator erbjuder.

När regionalt förankrade innovationsmiljöer försvinner, minskar också attraktionskraften i de regionerna. Lokala och regionala aktörer behöver ta ett större ansvar i att erbjuda det stöd som tas bort från nationella finansiärer. Genom detta tappar vi möjligheten att inkubatorer kan samarbeta för att ge ett specifikt bolag det bästa möjliga stödet utifrån det bolagets behov. Ett bolag kan idag få grundläggande affärsutvecklingsstöd hos en aktör, och branschspecifikt stöd hos en annan, oavsett geografisk hemvist. Ju mer av verksamheterna som går in i regional eller kommunal ägo, desto hårdare kommer verksamheten behöva följa kommunallagen. Saminkubation, eller att hjälpa internationella startups, blir då omöjligt. Den positiva systemeffekten minskar drastiskt när fler än hälften av inkubatorerna försvinner. Gissningsvis blir det inkubatorer i de mindre orterna i Sverige som försvinner och stödet blir än mer ojämnt.

För att få spets, måste man satsa på bredd. De föreslagna neddragningarna kommer att få förödande konsekvenser för hela Sveriges innovationskraft. Sverige tappar det momentum vi har byggt upp under 20 års tid, allt från metoder, arbetssätt, en kultur av att dela med sig och erfarenhetsutbyte. Det kommer att drabba företagen, men också regionernas omställningsförmåga till hållbara samhällen och sjukvård.

Utan ett attraktivt stöd tvingas entreprenörer med nya, innovativa bolag att lämna Sverige. Först lämnar de den egna regionen, sedan landet, för att etablera sina bolag där de får det stöd de behöver. Sverige kommer att få en IP-flykteffekt vi aldrig kommer att kunna hämta hem igen och som kan innebär stora säkerhetsrisker beroende på vilket land som köper upp dessa. Det innebär inte bara förlorade arbetstillfällen och skatteintäkter, utan svenska, utvecklade innovationer som vi ger bort till andra länder som mer än gärna tar emot dem. Det i sin tur kan vara en risk för rikets säkerhet, men så långt vill vi inte ens tänka.